

TELEGRAFUL ROMANU

Nr 70, ANULU XVI.

Telegraful este de done ori pe septembra: joia și Dumineca. Prenumere-
ratimne se face în Sabiu la expediția
toie pe afara la c. r. postă, cu bani
gata prin scrisori francate, adresate
către expediția. Prețul prenumerării
nei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
ea pe o jumătate de anu 3. fl. 50. Pe-
tru celelalte parti ale Transilvaniei și pen-
sula Balcanică se plătește la 1. fl. 50.

tru provinciale din Monarchia pe unu anu

8 fl. și pe jumătate de anu 4 fl. v. a.

Pentru principe, și ieri straine pe anu 13

fl. 1/2 anu, 6 fl. v. a.

Inseratele se plătesc pentru

intre 1 ora cu 7. cr. și 1 ora cu 5 1/2 cr. și pentru

treiă repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, în 1/13 Septembrie 1868.

In legatura cu circularul publicat în anul 68 publicăm și
Conspectul
Comisariului consistorial din dieceza aradana, denumiți pentru actul alegerei deputaților la congresul național bisericescu, conchiamatul

să mai bine din aceste care apoi să desvăluie cele
lalte necesarii spre susținere a existenței
și spre sacarea că aceea să prospere. Așa e și
aici, elementele sunt date; ele au să aducă și să
indeplinească și prelungă sustinerea existenței po-
porului nostru are salu, facă căsa și prospere-
re intelectualmente.

Deci chiaru și deacă trecutul nu aru fi la indeletel,
că sa ne testează despre bunătățile ce ni le au oferit
biserica noastră, eata că și prin deductiune ra-
tiunala ajungem la conchideră prin care să
recunoștem binefacerile ce le putem acceptă de
acă înainte de la viața noastră biserică.

Evenimente politice.

Sabiu 1 Septembrie.

Ministeriale comune se dice ca lucra la pro-
iecte de legi precum le voru asternă delegațiunilor.
Ministrul de externe comunu desvolta o ac-
tivitate foarte mare. Materialul pentru cartea rosie
e adunat și unele piese se traducă în unguresc.
Nu se scie încă terminul adunării delegațiunilor,
dara se da cu socotă că în luna lui Noemvre,
pentru pâna atunci senatul imperial va putea
desbută și primi proiectul de lege pentru inar-
mare.

Diariele ungurescă din Pest'ă ne spune despre
partita stângă extremitate că nu jinceta a face propa-
gându pentru de a castiga adepti direcțiunii lor
politice.

Relațiile scaunului papală satia cu cabinetul
de Vien'a, ne spune diuaristica vienă, s'au stricat
foarte tare. Curi'ă papala se dice acolo, face
totu ce e cu putință spre a da ansa de scandală în
Vien'a. Spre acestu sfarsitul cochetă curtea din
Rom'ă cu Berlinulu. În dilele din urma a trămis
cardinalul Antonelli pre fratele seu la Berlinu, ceea
ce face să se întâmpină multe și bizare sciri des-
pre referințele curtilor din aceste două capitale
(Rom'ă și Berlinulu). Gazette du Midi spune că
contele de Armin, solul prussian din Rom'ă,
ară fi pipai pulsul, deacă Pap'a se ară invoi a
incoronă de Imperatul alii națiunii germane pre Re-
gele Prusiei. Dreptu prețu se ară dă conver-
tirea familiei regesei la catolicism (!).

In privința pacei și în momentele de fată e
imparțita opinionea publică. Diuaristica franceză
predice din toate puterile pacea. Diariul la France
spune, că pentru Francia s'au rezolvat cestuiile
orientale, italiana și germană prin pacea dela Par-
is, Zurich și Prag'a. Francia a acceptat situa-
ția creață de acestea, și pentru ea, deacă nu
va văda cinea pacea internațională, nu mai e
nici o cestuină de deslegat, prin urmare resbelul
e cu neputință. Dar, atunci ară fi cu putință
cându Russi'ă ară vrea a-si recastigă influența în
Italia, Italia ară vrea să ia Rom'ă și Prussia ară
voi a absorbă statele germane dela media di-

O depusă la diariul „Patrie“ spune că
Garibaldi a parasit Caprera și s'a dusu la Maltă
îera de aci va călători la Neapole.

Bulgarii continuă la Balcanu și neodihni pre
Turci. Ei, împreună cu Russi'ă, voiescă a face
din afacerea loru cestuină europeană. De aceea au
și pasat în memorandum ce l'a asternutu nu de
multu Portile că parte beligerantă (purtătoare de
resbel) aratăndu că nu voru să mai părăsească jugul
turcesc, ci voro să aibă guvernă independentă, că
Romani'ă și Serbi'ă.

In Romani'ă se înființează în puterea unui
decretu domnescu unu regiment nou de artilleria
și unu batalion de trupe de geniu.

Nr. cur.	Comisariul consistorial din statul		
	Cercul alegătoriu	Preoteiscu	civilu
1	Aradu.	Ioann Ratiu Protopopul Aradului.	Sigismundu Popovile iu vice-comite alu comitatului Aradu.
2	Chisiu-Ineu	Petrushirile scu Protopopul Chisiu-Ineu.	Ioann P. Deseanu advocatu in Aradu.
3	Borosiu-Ineu	Georgiu Popescu Protopopul Vilagosiului.	Gustavu Russu onor. jude cercualu in Paisia.
4	Buteni	Ioann Munteanu Protopopu populu Butenilor.	Vasiliu Pagub'a, jude cerc. in Iosasiu.
5	Oradea-mare.	Simeonu Bic'a, Protopopu si presed. consist. in Oradea.	Michailu Stropi'a, perceptoru comitensu in Oradea.
6	Tinc'a.	Ioann Fassia, Protopopul Pestesiu.	Georgiu Rasvanu, advoco in Salonta.
7	Beișiu.	Georgiu Vasileviciu, Protopopul Beișiu.	Georgiu Borh'a, jude pri-mariu cercualu in Beișiu.
8	Temisióra.	Meletiu Dragiciu, Protopopu Temisiorei.	Atanasiu Ratiu, advocatu in Temisióra.
9	Lipova.	Ioann Teeranu, Protopopu Lipovei.	Georgiu Fogarasi, advoco in Temisióra.
10	Totvaradie.	Iosifu Belesiu, Protopopu Totvaradiei.	Georgiu Haic'a, jude cer-cualu in Sovresiu.

Afaceri bisericești.

Cetitorii nostri au avutu ocasiune a vedé con-
vocarea la congresu, respective la alegările pentru
congresu din dove diecse și de sigură și a treia
diecse va fi urmatu așa. Pana nu trezemo mai
departe sa ne sia permis u aminti, că dorintă
noastră aru fi fostu, cându s'aru fi observatul din
partea celor-lalte dove diecse o uniformitate mai
in concordanță cu reprezentationea Episcopilor că-
tra Imperatul incătu sa nu se pótă dă ansa la pre-
supunere de vre-o influență a clerului asupră lai-
cilor și viceversa. Așa d. c. sa sia remasul în
tote trei diecse, că alegătorii deputatului sa si
aléga doi omēni ai sei, cari sa sia pre lângă comi-
sarul consistorial; cereurile sa se sia imparitul
pentru fia care deputatul s. a. m. dp. Acăstă se
intielege că e disu că una justu desideriu, cu privire
la alegările de satia, pentru că de cele următoare
credeu că va îngrăzi insuși congresul.

Alegările, pana voru ajunge aceste sîre in mă-
nile tuturor cetitorilor nostri, voru fi seversite și
așa înaintea imaginării noastre ni se prezentează
deacă acestu corpă venerabilu, carele are sa lucre
pentru partea cea mai însemnată a poporului pre
carele-lu va reprezentă.

Missionea e inalta, grea și de mare intensi-
tate. Ea este și va remanea epocală în istoria
noastră națională bisericescă. Ea, intielesa bine și
așa pusă în lucrare, va fi loialul care va des-
părți noianulu valorilor prin care avem sa tre-
cemu. Ea va avea sa tienă valurile prin cari avem

inca de a trece că nisice pareti inchegati prin pu-
tarea moralităției ce are sa o sprinăcește indi-
rectu și sa o propage acestu corpă, in poporul
ce-lu reprezentă.

Moralitatea, fără de care d' rep-
tul unui popor nu are nici unu intielesu, ori-
cătu de splendidu sa sia acelă, este incepul și
sfarsitul afacerilor acestei reprezentantie; obiec-
tul celu mai bine facatoriu dintră tote obiectele și
cestuiile omēnilor pre pamentu.

Aceste suntu afirmații, va dice cineva,
mai alesu din aceia ce dicu: „ca ce va sa
mai facă și congresul?“ Dara deacă cugetămu ca
congresul Metropoliei întregi române se va aduna;
va luă afacerile bisericești înainte spre a le in-
drepta și a le regulă; va urmă asemenea și cu
cele scolari; atunci numai decătu educatiunea popo-
rului are cu dove bunetăți mai multu și cu o es-
cusa mai putinu: la intemplarea cându și in viitoru
i s'aru dă ansa de tânguire.

Sa nu credea cineva că prețuina lucrurile pre-
ste mesura. Vomu consideră totu de-una greu-
tatile politice, cari ni s'aru puté pune in cale și de
aci in colo. Inse trebuie sa considerău, că bis-
erică, in trecutu pre lângă o chivernisela mai de-
fectuoșă și a ocrotită și sustinută pre poporului
român in naționalitatea sea. Si deacă a fostu a-
căstă cu putință atunci, sa nu sia ea una radimă
de aci înainte, cându florea clerului și laicomei va pri-
veghia neintreprupt asupra amintelor afaceri?

Ori cărei esistințe pre lume i sunt de lipsă
spre a prosperă elementele de viață. Cu aceste

Politica Românilor.

(Urmare).

„Ide'a care conducea pre acei români era ca suzeranitatea sultanului redusa la limitele prescrise in tractate, este unu dreptu ilosioru, destinat a dispars de sinesi, și ca de-si acea situatiune politica aru putea pâna la unu punctu impededă séu întârziu desvoltarea politica și sociale a românilor, dura ca ea nu poate lovi romanismulu in esentia și esistentia sea; dura odata ce Principatele aru cadea sub dominatiunea rusescă, nu va mai remanea nici o sperantia de scapare și naționalitatea nostra aru perî disolvându-se in marea familia slava.

„Esecutarea lui Grigorie Ghic'a, inchisoreea familiilor Cămpinianu și Cantacuzino la Idiecul, esiliul Filipescilor și Ghicilor la Arnaut-Keny, assassinatul lui Alecu Vacarescu, omorul lui Vladimirescu, esilul lui Ioann Vacarescu, imprigionarea lui Ioann Campinianu, lui Mitica Filipescu și lui Nicolae Balcescu, revolutiunea dela 1848, proscripitiile dela 1849, lucrarea emigratiunii la London, la Parisu, la Frankfurt și la Constantino-pole, actul dela 11 Februarie, nu suntu decât urmarirea și persistentia românilor intr'acea politica adeveratu naționale și salutaria: temerea de a fi cotropiti de slavi.

„Colonii români veniti in Panoni'a, in Daci'a in Macedonia, și-au pestrat pretutindeni caracte-rulu loru naționale, limb'a și obiceiurile; dura unde suntu astazi români dintre Dnistrul și Bug? unde eră sa mai gâsimu mâne pre români din Basarabi'a, deca dominationea rusescă aru si mai urmatu cîti-va ani asupr'a acelei provinție? Panslavismul imperialu i-si are sistemul seu de a sterpi naționalitatile eterogene și eterodocse: sistemul eficaciu aplicatul diatr'unu capu pâna într'altul a imperiului cu tota abilitatea și puterea autocratica.

„Pericolul semnalatul de români veniti de dincolo de Basarabi'a ne-a impinsu a ne apropiâ de acei cari ne potu protege contr'a acelora ten-dintie și de acei cari, amenintiati că și noi de re-pedile progrese ale propagandei panslaviste, suntu destinati a se lopta că și noi, și de a nu lasă pre-slavi in orientu a devinu unu instrumentu alu po-liticei cotropitore a cabinetului de St. Petersburg.

„Isband'a armelor franceze in orientu pre la inceputul acestui secolu a desceptat sperantiele celor mai descuragati; generalul Bonaparte, res-pundiendu intr'unu modu favorabilu representatiunei românilor, sagaduise a se interesâ la sörtea

Principatelor. Români intielesera din vreme de ce parte era pericolul și de unde le putea veni ajutoriul și scaparea.

„Cându va sosi tempulu că imperiul otomanu sa se disolve séu sa se transforme in folosulu unei federatiuni care sa prezente Europei o garan-tia serioșa și a nu-i lasă nici o temere, nici o in-doiela despre rolul ce noulu statu aru jucă in politic'a orientale, concursulu Franciei, Engliterei, Germaniei și Italiei nu va lipsi grecilor și slavilor, precum elu nu a lipsit nici grecilor rega-tuloi, nici românilor; dura pre cătu tempu va fi intemeiata ide'a ca disolutiunea imperiului sultani-lor aru veni sa marésca séu sa intaréscă și mai multu puterea Russiei, toti ómenii de statu, toti politicii, toti publicistii Europei, voru si unanimi a caută și a găsi mijloce de a prelungi dilele bol-navului, la trebuintia voru reincepe actiunea din 1851; rivalitătile și gelosiele dintre puterile Eu-ropei voru tâcea totu-dén'a dinaintea temerilor ce le inspira ambitiunea Czarilor. Si acels'a pâna cându populatiunile bine inspirate voru putea pre-sentâ o solutiune care sa fia primita fără periculu pentru ecuilibru politicu.

„Dualismul domnului de Beust nu este de-cătu unu efectu alu temerei ce inspira Austriei progresele panslavismului. Acolo lupta pote sa in-cépa mai corendu decât s'aru crede. Magiarii, ei cari au acelea-si temeri că și noi, i-si cunoscu reu-interesul, deca la rendul loru nu intielegu ca ro-mâni din Transilvania și Banatu le potu si de mare ajutoriu in contr'a panslavismului moscovit, cându si ei aru si radicati la inaltimdea la care au dreptu, in locu de a-i lasă că desnaidejdea și amorul pro-priu naționale valematu sa-i arunce in bratiele slavilor si sa-i puna la discretiunea politicei ru-sesci, magiarii aru trebus sa véda ca cîmpiale Un-gariei suntu destinate a fi celu de pre urma cîmpu de bataia alu Russiei in orientu, ca acolo puterea moscovita va si înfrânta séu puterea Turciei și Au-striei nimicita.

„Pentru ca români nu potu deveni unu in-strumentu alu ambitionei rusesci, pentru ca ginta si positiunea nostra geografica ne obliga a ne op-pute panslavismului imperiale, noi n'am fostu sus-tinuti și aperati de diplomati'a europena in tôte im-pregiurările din urma; de aceea amu avutu cu pre-serintia spriginulu și concursulu bine-voitoriu alu puterilor occidentali, de aceea Francia mai eu séma a cautat a ne sustrage actionei rusesci.

„La 1804, in urm'a reprezentatiunei făcute de români la Parisu, generalul Sebastiani, trami-sulu republicei franceze la Constantinopole, a fostu insarcinat a petrece cătu-va tempu in Bucuresci că sa studie spiritele și tendintele românilor, și un'a din preocupatiunile acestui diplomat a fostu de a obtioné dela Póta departarea lui Ypsilantu și a lui Moruzi din domnia Principatelor; aceste domni numiti prin stâruint'a ambasadorului Italin-sky erau cu totulu devotati politicei Nordului; ca-binetu de Petersburgu, ingrijuat la rendulu seu de preponderanti'a ce luá Francia la Constantino-pole, a otâritu sa faca dintr'acést'a o cestiu de resbelu si a ordonat ostirilor sele sa intre in Principate. Generalul Michelson, in proclamatiunea ce a datu la Iassi, declara ca acelu resbelu nu avea altu scopu decât a sustrage pre sultanu de sub influența ministrilor sei cari, dice elu, erau cu totulu devotati lui Bonaparte și a-lu pre-servâ de pericolul de a deveni prada ambitiunei nemestrata a intâiului consulu. Scimu insa ca sco-pulu celu adeveratu era altulu, cabinetulu rusesc credea ca lupta crâncena dintre Francia și Engli-ter'a i eră o ocasiune favorabile de a incorpora Principatele, și la pacea dela 1812, nepulendu sa decida pre Póta a-i cedâ totulu, se multimesce cu o buna parte din Moldov'a. Luarea Basara-biei a deschis ochii celor mai putini prevedatori din români, precum cu cîti-va ani mai inainte o săcuse trecerea Bucovinei din mânila armatei muscalesti in acelea ale Austriei, complicitatea era complecta in amendoue casurile.

„La 1821 cându cu rescularea pregatita de heteristii greci in tôte părțile imperiului otomanu, unulu din domnii Principatelor, heteristul elu in-susi, pregatit-se din vreme succesul miscării in Moldova; administratiunea tierei fusese data tine-rului Rasnovanu afiliat heteriei de bibliotecariu institutului Franciei, Nicolopolo, abia estu din scola fusese numit Vistieriu că sa pote secundă mis-carea. Cu tôte aceste precautiuni, pre de o parte impopularitatea administratiunei Fanariotilor, pre de alt'a incapacitatea siefilor militari și depreda-tiunile corpurilor de zavergii, facu ca miscarea sa nu gasescă nici un echo, nici o simpathia intre români; Moldovenii remanu spectatori impossibili și o lasa sa cada. In tiér'a romanescă, de-si Alessandru Sutiu este contrariu insurectiunei, dura elu mōre fără veste, și atunci spriginulu ce gasesce Ypsilantu in bravur'a pandurilor și a siefului loru Vladimirescu, trăsu in heteria de Domnando și de

FOLIÓRA.

PREAMBLARI

(reprod. din „Convorbiri literare“)

(Urmare.)

XII.

Bravo G! Admirabile versuri. Ai scapatu o-norea Națiunei Române intre tôte celelalte. Pecătu numai ca nu pre ai multu spiritu eanu sa-ti arătu eu!... și luându pén'a in mâna, voeamu sa scriu și eu câteva versuri in limb'a nationala pentru gloria patriei și laud'a posteritatii, dar cu tôte incercările mele nici o idee nu-mi treceă prin gându. Puneamu mâna in pâră, treceamu cu palm'a pre frunte, mus-cămu pén'a — in zadaru! Nemic'a n'am pututu scrie decât numele meu. Domnulu G. are mai multu spiritu decât mine, gândii; m'am pră grăbitu sa ridu de densulu. Dar elu e și poetu de profesie.

De pre Col de Balme, me coborii la vale josu, lasandu calăru și calauzu sa me urmăze de departe. Din cându in cându intalneam o caravana de En-glezii, unii mai poznasi decât altii. Nu treceă una din ele pre lângă mine fără ca s'edu unu glasul de Englezu intrebându-me de vorbescu limb'a loru. Eu respundeam sau yes sau no sau a little dupa cumu venea cuventulu pre limb'a și treceamu mai departe. A nu sciu a catilea caravana era cea mai poznasia. Ea se compunea numai din bărbati, cu totii imbracati in haine de visita și cu palarii nalte albe. Unulu, celu mai naltu, pareă sa fie capita-nulu cetei; elu avea nisice favoriti lungi, purtă pala-ria alba pre ceafă; vârfulu nasului era strinsu de sinu pince-nez; gâtul seu de unu cotu era intiepi-nitu intr'unu fau col și picioarele i erau asiă de

lungi incătu balabaneau de-a lungulu cîstelor ca-tărului séu ma pâna la pamentu.

— Speak you English Sir, me intréba elu cu unu aero de protectoru.

— Y. es — Sir, i respunsei cu umilintia.

— From what place do you come, Sir?

— From how, now, now, pow, sow het, bet, ket Liverpool, Oxford, New-York, Manchester, New-Orleans...

— Goddam! tipa Englesulu furiosu. Dar eu puindu mâna la nasu și facendu-unu semnu cuno-scutu, alergai grabnicu la vale. Imi inchipuescu ca Englezii trebuie sa fi fostu forte suparatii pre mine. — Dupa câteva ore de marsiu, me simtii obositu. Calauzulu i-mi spuse ca putinu mai la vale este unu boschetu naturalu in care toti trecatorii se o-dihnescu și ca acolo curge unu isvoru c'o apa minu-nata de beutu. Apropindu-me de boschetu vedui câteva rochii fosfoindu prin frundie. Minunat! gândii, amu sa fiu in societate de femei. In ade-veru! In Boschetu intalnii doue dame, care daca nu erau tocmai tinere, erau forte putinu frumose. Ce desceptiune! Dar m'am măgaiat cu ideea ca pote voru ave spiritu.

— Dómnele mergu in susu sau in josu, le intrebai eu. Dupa ce schimbare o privire intre densele, de siguru pentru a se intielege care din doue sa-mi respunda, cea sluta i-mi dise, plecându ochii la pamentu:

— Noi mergem in josu.

— Si eu mergu in josu.

— Ah! suspina cea mai sluta, plecându si ea o-chii la pamentu.

Catârii D-vostre ve urmăza?

— Suntemu pre josu dise cea sluta. In itinerariul nostru e scrisu ca partid'a acést'a s'o fa-cem pre josu.

Aveți anca multe ore de mersu.

„In itinerarulu nostru sta scrisu ca avemu inca cinci ore, dise cea mai sluta.

De la Martigny credu ca veti face partid'a lacu-li de Geneva?

— O nu, respunse cea sluta, căci itinerariulu ce ne-a fostu prelucratu, ne prescrie sa ne intó-cem la Chamounix pre la Tete-noire.

— Ve recomându sa faceti partid'a pre Pierre a voir de la Martigny — deca sta scrisu in itinerariulu D-vostre.

— Sa vedem, disera amendoue insr'unu glasu, scotindu fiecare căte o carticica din buzunarul. „Nu! acesta partita nu este insemnată.“

— Daca calatoriti pentru placere, credu ca nu aveti nevoie sa fiti atâtu de credinciose itinera-riului, căci...

— Noi calatorim mai multu pentru a petrece, dice cea sluta.

— Suntemu profesore, adaose cea mai sluta.

— Dupa instructiunea unui omu, se pote judeca meritile sele dise cea sluta.

„Viéti'a este asiă de scurta, incătu fiecare mo-mentu aru trebuu intrebuintatul pentru a se instru“. dise cea mai sluta.

Ve dorescu inca multa instructiune, disei eu atunci sculându-me si me departai in fuga. Cându me vedui câteva sute de pasi mai departe m'am resuflat adâncu, căci me temeamu ca nu cumva sa fie scrisu in itinerarulu loru sa me urmareasca si sa nu mai potu scapă de densele.

In spre séra ajunsei la Martigny. Dupa prânz, din toti óspetii otelului esî singuru in gradina. Lun'a plina lucea pre ceriu si radiele sale aroncau vii lumine pre stânc'a Pierre a voir, care parea ca se inalta pâne susu printre stele. Nemic nu se audiea in tacerea serei, dar in gândulu meu suna o data instrumentulu italianului si siuerulu daiosu a lui Edgar.

Leventi, face ca la inceputu rescularea merge din succesu in succesu, pâna cându-siefulu trupelor române intielege ca trebuie sa urmeze adeveratorilor aspiratinni ale națiunei; atunci se desparte de heteria si platesc cu viața actiunea sea patriotică. De aru si persistatu in solidaritatea sea cu greco-slavii națiunes nu l'aru si urmatu, s'aru si găsitu in curendu abandonatu, isolatu, lipsit u de simpathie si de increderea compatriotilor sei, si istoria nu aru si inregistratu numele seu cu veneratiunea si cu recunoscintia ce purtâmul acestui martir al politicei noastre nationale.

„Resultatulu miscării dela 1821 a fostu cu totulu altfelu decât ceea ce gandea instigatorii. Prin redobindirea dreptului de a avea domni patentei rescularea lui Vladimirescu a întarit si mai multu spiritul naționalu.

„Conveniunea dela Ackermann, in care Rusia dobendesc a se regulă administratiunea interioară a Principatelor prin ele insosi, tractatulu dela Andrianopole in care obliga pre Pórtă a mențină tractatele ce avea cu români si administratiunea intelligentă si onesta a generalului Kiselef, au făcutu pre multi români sa uite temerile lor; dar in curendu atitudinea consulului Minciaky la facea regulamentului si violentia Baronului Ruckmann cându insistă a se inseră faimosulu articulu 28 care stergea dintr'unu condeiu autonomia tierei, consulul rusescu in remustrările ce facea deputatilor români merge pâna a se servi cu espressiuni că acestea „sum mohnitu a vedea ca asemenea lucruri se petrecu sub administratiunea mea“, aceste cuvinte pre cându tiér'a avea unu domn, esilulu si impregionarea deputatilor cari aperau drepturile tierei; tôte acestea descăpătă iéra si pre români si le arata calea cea drăpta.

(Va urmă.)

Reuniuni in Transilvania.

„Viribus unitis“ a fostu si este inca devis'a cea mai frumosă, si intru adeveru in principiul acest'asi capata ori ce insolire existintă sea. Macsim'a acésta inse n'a remas numai devis'a statelor, si a unor insotiri. Ea sea generalisatu in tota lumea cultă, pentru ca a cunoscutu tôte poporale, ca este cea dintâia condiție de viatia. Si vedemai cu séma acumu ca spiritul de reuniuni a petrinsu tôte poporale si atâta a influența supra vietiei lorii sotii ale si politice, religiose,

XIV.

Cu ce te-ăsiu puté compara frumosu lacu alu Genevei? Sa compara apa ta albastra cu albastria cerurilor? Nu, caci mai limpede decât firmamentul, ochiul te pote petrunde pâna in fundu. Eu nu potu alatură colorea ta decât cu acea a doi ochi albastri ce amu cunoscutu odata in care privirea mea patrundeā pân in adancimele cele mai ascunse si pre care ah! nu-i voju mai puté uită! Albastria limpede a lacului de Geneva si-l intorce gândul in departatulu albastru trecutu pre care ilu privesci cu indiuiosiare prin velulu timpului, cum privesci indiuiosatu fundulu lacului prin limpedele sale unde. Plutindu pre oglind'a acestei ape frumos, eu nu aveam ochi nici pentru muntii care ncunjurare lacul, nici pentru persoanele ce se aflau cu mine pre vaporu; si-mi rezamasemu capul pre mâne si mânele pre balustrada puntii si me uitam in apa. Apa a avutu pururea pentru mine o atrageră irresistibila. Potu sta ore intregi sa privesci apa cum curge si in ace vreme totu dispare din jurulu meu si fantasi'a desceptata ie din ce in ce proponi mai mari, me transpôta intr'o lume imaginara si sofletulu meu se simte petrinsu de o dulce durere pân ce ajungându deodata acestu simțimentu nedescriptibilu la potentia cea mai inalta, me trezescu subit ca dintr'unu visu si privescu rataciu in jurulu meu ca si cumu mi-asiu pune intrebarea daca lumea ce me incunjura este cea adeverata sau lumea in care me gasisemu inainte. Preșintiam ca dupa dile vesele au sa vie acumu dile triste si durerose. O figura vagă printre valuri simparea ca vedu care me atragea spre sine. Nu putem distinge deca era barbatu sau femei dar nu sciu ce imi spunea ca acea figura are se me intresteze. O vîoce din fundulu valurilor se inaltă misteriosu spre mine si nesfirsită cântă cu o dulce melodie versurile din Goethe:

Halb zog sie ihn, halbu sank er hin
Und ward nicht mehr gesehn!

(Va urmă.)

materiale si asupra tuturor intereselor vitali, incât potu dice cu dreptu cuventu, ca elu s'a facutu devis'a Tempului presentu. Seculul luminării oiu nationalitătilor si al constitutionismului este totu odata si scutul reuniunilor.

Inse de si va aduce cineva aminte, de cehurile său zusturile cele vechi cu sistemul loru sforsitatu, atunci gresiesce multu, pentru ca acele au cu totulu alta natura si altu aeru. Ele in evolu mediu fiindu cetățenilor unu midilou de apărare contra nedreptatrilor domnilor feudalii, au degenerat cu tempu, incât pâna in anii de curendu treceuti a devenit ușoară insotiri venătoare de scopuri egoistice, scopuri impedeatoră progresului s'a facutu nescă reuniuni a unor omeni, mai cu séma din class'a meserisilor, care se punea in contielegerea, de a eschide pre totu natul din sinulu loru, care nu se tiene dea nationalitatea, si de familia loru, pentru ca precomu diceau ei, se nule ie altul pânea. Multamita ceriului insa că cehurile cu sistemul loru stricatosu a cadiutu si locul loru lu cuprindu astăzi alte institutiuni filantropide, lu cuprindu asiā dicendu reuniunile care nu facu monopolu cu meseriile, ci dău perfectionării in tôte ramurile, ce atingu interesu vitale sboru liberu. Altul cu totulu este scopula reuniunilor de astăzi. Ele fundate fiindu pre base liberali si constitutionali si unu asemenea scopu. Nu restringu pre nime nu inpedeca pre nime; voescu inaintarea individelor, a familioru, si a poporeloru intregi, si cauta moduri si mijloce, pentru de a iolesni tuturora tra- iulu vietiei si florirea ei, pentru de a cultivă in omeni simtiori religiose si morale, amoru către familia nationalitate si in unele casuri chiaru si religie, patria si către întrăga omenime. Scopuri frumosé intru adeveru si sublime au reuniunile din dilele noastre merita cu totu dreptulu de a fi devis'a seculului, a tempului presentu.

Nu voi se amintescu cum s'a inițiatu si ce estindere a luatu reuniunile de tôte speciile pentru dea realiză dorintele cele mai sublimale oménilor in Francia, Anglia, Germania, Italia, Spania, America si in tôte staturile pre unde a petrinsu civilisatiunea, ci voi se aruncu numai privire fugitiva in Transilvania pentru de a ilustra per tangentem spiritulu de reuniune ce domnesce in acesta tiera a aurului, a vinului a fructelor si a tutororu productelor necesarie victiei omenesci.

Transilvania „tiér'a padurilor si a ursilor“ precum o caracterisëza unii din scriitori, de-si cam isolata de cultur'a apusului, totusi ea e ajonsa la acelu stadiu in tôte privintiele, incât spiritulu seculului presentu, spiritulu constitutiunalismului si alu reuniunilor, au strabatutu mai tôte unghiorile ei. Tôte poporele ei, români, sasi si unguri a inceputu a cunoșce unele mai curendu că cele-lalte, ca săra de insocire fratișca nu poate sa progreseze nici spiritualminte, nici materialminte. Fără de a lepăda egoismulu individualu nu poate sa existe națiune, nu familia si patria, caci scopuri mari si solositorie mai multor'a prin egoismu nu se realizează, nici nu se aduce din indemnulu lui cui-va vre-unu beneficiu. Individii egoisti intr'o familia derapana buna starea ei, si o disolvat in urma cu totulu, acésta se intempla intre națiunis si in tieri piloglete unde intre deosebitele națiunis nu este contielegerea, precum cu durere trebuie sa vedemai ca se intempla tocmai in giurul nostru.

Concordia parvae res crescunt discordia maxima dilabuntur. Prin concordia prin insotire si prin puteri armonice vomu puté numai sa scăpăm famili'a, națiunea si patria nostra de morțen, ce o amenintia. Si intru adeveru trebuie sa ne bucurâmu, caci vedemai radice de vietă. Lumin'a temporii a strabatutu si strabate si sperâmu ca va strabate in venitoriu si mai tare, prin umbrăsele regiunile Transilvaniei, că sa o radice din intuñerecului evului mediu, sa o elibereze din catenele intuñerecului si se o pună in rendu cu cele-lalte tieri civilisate.

Reuniuni si insotiri pentru de a inainta scopuri sublimi s'a formatu si in Transilvania de tôte speci'a si intre tôte națiunile conlocuitoare. Asiā, afara de casinele cele multe ce se află in tôte orașele, ba si in unele sate mai mari, care facu si ele servitul forte multu inaintarei intelectuale, sa inițiatu Asociationi pentru literatura si cultura poporului. (Din acărei fondu se ajută multi tineri lipiti, incontinuarea studiilor).

Multe alte reuniuni are națiunea sasescă in tôte orasiele locuite de ei, cari tintesecu la perfectioarea intelectuala si materiala. Asiā săntu de e-

semplu reuniunea gimnasticilor, a datatoorilor la semnu, a musicii vocale si orale, reuniuni pentru ajutarea celor orfani si lipsiti.

Instituti filantropice de educatiuni si alte Assecuratiune, intre carierita amintire ce acumul de curendu inițiatata, numita „Transilvania“, la a cărei conducere participă si români. Societate de esporta de vinu in Mediasu, reuniunea soldalilor in Clusiu si Sabiu, asemenea reuniuni de agricultura in Clusiu cu ramurile filiale s. alt. mai multe pre care le posedu unguri, si mai cu séma sasii. — Dar poporul român nu are reuniuni? — Are intru adeveru si poporul român, trebuie se marturisim cu bucuria. Caci prelângătote greutătile ce a jacutu de seculu pre spatele lui, natura lui cea tare si caracterul lui statornic in tempurile, cele mai critice n'a imbrancit.

Etu se smulge din bratiele intonercelui, incepe a se bucură de radiele binefacatorie ale luminei. (Va urmă.)

Memorandum

Românilor din Scaunele filiale ale Salistei si Talmaciului. (Urmare.)

Incătu pentru scaunulu Talmaciului, totu acelea premise argumente se potu aduce, si inca urmatorele descoperiri.

Siepte judetie si in privint'a acestui scaun si baséza pretensiunile sele dominale pre o donatiune regescă si adeca dela Regelu Vladislau din anul 1453.

Nu scim, déca au vedintu cine-va vre-o donatione a scaunului Talmaciului dela Vladislau din an. 1453; noi nu amu vedjutu nici un'a, ba nici ea s'a fostu produsu de 7 judetie vre-o donatione din 1453 pâna in seculul presentu, precum se vede si din cele mai susu dise.

Atât'a au fostu insa cunoscute in genere, si la inaltulu regim, cumca in privint'a scaunului Talmaciui au esistat numai susu citatulu decretu alu Regelui Vladislau din an. 1453, prin care s'a incorporat teritoriul regescu alu Talmaciului la teritoriul regescu alu Sabiului pentru mai buna apărarea si întarirea granitiei totu cu asemenea drepturi, precum sasii, in intlesulu decretelor regesci si regnicolare de pre acelu timp.

Acestu decretu pôrta datulu „Posoni“ seundo die purificationis b. Mariae virginis anno 1453, si este datu in intlesulu decretului totu acelu regelui cu datulu: „Posoni in festo beatae Dorotheae virginis et martiris (V. Corpus juris ungaricu), in care art. I jura regelui:

„Quod rex joramentum deponet. § 2. et quod metas regni hungarici non alienabit sed pro posse defendet et alienata recuperabit.“

De unde se vede ca teritoriul regal alu Talmaciului care cuprinde in sine cea mai momentosa granitie a tierei (Turnu-rosiu) nu putea fi donat, sub juramentulu regelui.

Eata insa, in procesulu scannului Talmaciui, pornitul asupra 7-lorjudetie de nou, iu secululu presentu, si adeca la nr. aulicu 1962 din an. 1825 produc 7 judetie, ca pre unu deus ex machina, o donatiune despre Talmaciui, totu dela regelui Vladislau din anul 1453 cu datulu: „Viennae feria sexto proximo post festum beati Mathiae apostoli“, carea, pâna la acestu tempu, nu au mai vediutu lumin'a lumei. Acesta asiā numita donatiune care se vede a fi schimonosita din testulu decretului de incorporare si apoi falsificata in forma de donatiune suna: *)

Cine nu poate vedea falsificarea de documente aici care se pedepsea aspru cu not'a infidelitatii dupa decretulu lui Mathia deo. I din an. 162 art. II § 2 (Corp. I. Ung): „qui concernunt notam infidelitatis:“

Item, qui conficit falsas literas, et eas evidenter utilit in judicio“, si alte multe asemenea decrete!

Fatia cu argumentele, decretele regesci si saptele aduse pâna aici inainte, cine poate crede, ca produs'a donatiune de către 7 judetie, aru si valida si adeverata, iera nu falsa?

De ce nu o au produsu pre acésta mai inainte de secululu alu 19-lea? Cum se poate ca regelui Ladislau sa-si fie calcat juramentulu seu depusu inaintea convenientei regnicolare si a patriei,

*) In următorul se va publica diploma in originalu si traducere.

pentru a face nescari servile sasilor din Ardeal? Cum se poate sa fie donatul Ladislau Talmaciul si Mathia Salistei, celor 7 judetie cu aproape la 30,000 de Jobagi, pana candu nici cei mai mari nobili ai Ungariei si Transilvaniei nu au posesu atati Jobagi si pana candu chiaru regele nu au putut dona cuiva mai multi catonial suta Jobagi (v. decretul I. magus a lui Vladislau II din an 1492 art 9. §. din Corp. I. Ung).

Si cu astfelii de documente falsificate Inalta dieta! au supusii sieptelor judetie de unu timpu incoc la 30 mii de omeni liberi, de Jobagi ai lor, leau luato taxe de pre capete, leau luato purtii si padurile, leau luato regalele si tote veniturile, etc. etc. Nu e ore acest a o nedreptate strigatoare la ceriu! mai poate-se ore suscrie astfelii de nelogire in regatul Ungariei?

Din cele comprobate urmeza, ca nui Salistei nici Talmaciul ba nici Omlasiul, pre care de multu l'au privit si l'au tienutu siepte judetie de liberi, nu au putut fi possessioanea sasilor sub titulu de donatiune.

Mai observam aci si aceea, ca acestu documentu despre a. n. donatiune a Omlasiului se afla reprobusu in diferite locuri cu deosebitu cuprinsu.

In urma rescriptului imperatescu din 3 Iuliu 1784, pana candu se voru decide finalmente pre-tinsele procese, scaunele nostre filiali, s'au datu sub administratiunea camerala; totu in acestu anu s'au disolvatu resp. stansu universitatea sasasca prin mandatul mai inaltu, iera scaunele nostre acceptau mantuirea loru de apesarile sasilor, si acestea acceptari erau forte basate pre starea lucru si pre drepturile loru, precum arata raportoul directoratului fiscalu dto Vasarhely 19 Febr. 1792 si 9 Febr. 1793, apoi conclusulu din siedint'a reg. Tesauryariat din 5 Aprilie 1793 in cari promite Wolfgang Banfi, Ladislau St. Pal etc. cele mai prosperitore resultate pentru scaunele nostre alu Salistei si Talmaciului.

(Va urma)

Program'a partidei din stang'a in comitatul Turdei contine urmatorele puncte:

1. Datorintia membrilor din stang'a in comitatul Turdei este: a nezui din responteri si cu lote mijlocele legale intr'acolo, ca sa se latiesca principiile adoptate ca credere politica atatu in cercuri sociali, catu si cu ocazieuna adunarilor publice si ca sa se lucreze in interesulu reesirei principiilor acestora la tota ocazieuna si in tote cercurile in ceea mai buna intielegere, cu perseverantia, nelasandu inse din vedere si prudentia receruta pentru ordinea sociale.

2. Spre inaintarea unei activitatii de o potriva a partidei, si ca amjlocu pentru o legatura mai intima intre membri se compune unu comitetu constatatoriu din unu presedinte, Vice presedinte si celu pucinu 12 membri; comitetul este indreptatuitu a aduce conclusu si candu suntu numai optu membri de satia. Comitetul poate si conchiamatu numai prin presedintele, in casu insa candu acesta este impedecatul Vicepresedintele. Comitetul are a urmarit la tota atentie evenimentele politice, a decide asupra agendei loru partidei — si deca afla de necese — a conchimeta la conferintie tota partid'a.

3. Intiegerile si comunicarile cari privesc la partida au sase faca prin organulu acestei prin "Magyar Polgar."

4. In fiecare cercu comitatensu este a se asieda unu agentu, care are se stee cu comitetul centralu in corespondintia. Comitetul central este mai departe insarcinata cu ducerea indeplinire acestei otariri si cu deosebire cu candidatiunea, provocarea si instruirea agentilor cercuali. Mai departe are comissionea centrala de a organisa totu sub conducerea sa unu sub comitetu in cercul de susu (in Regenul Sasescu) carele se conduca trebile partidei si in revirulu acesta de susu dupa dispositiunile comitetului centralu.

5. Agentii au se serveze in cercul loru fiecare interesele partidei, se priveghieze asupra evenimentelor ce se petrecu in cercu, au mai departe a incunoscinta comitetului centralu despre tote momentele mai inseminate, asemenea deobligamentu are si subcomitetulu respectivu in cercul de susu.

6. Agentii partidei cercuale suntu totudeodata si membri comitetului centralu chiaru si candu naru si alesi intre cei 12 membri ai comitetului.

7. Ceea ce privesce autonomia in comitatulu Turdei, partid'a tiene conferintie premergatorie pentru fiecare siedintie comitatense. Tempulu si locul se va desemna, cu scopu de a si serva influint'a sea decisiva; la conferintie acestea potu luu, parte toti membri comitatului de partid'a din stang'a, asemenea si alti partisani.

In conferintiele acestea se voru tralat objectele cele mai momentosu a congregaionii comitatense. Fiindu ca reesirea principiilor adoptate de partide din stang'a nu se poate spera in altu modu fara numai priu o unire a membrilor ei astepata deci partida din stang'a ca sa sustiene membri a celei a energice si in unanimitate propunerile este din conferintiele premergatorie chiaru si la ocazie una adunarei comitatense, acei membri de partid'a din stang'a ince cari nu se unescu cu propunerile conferintielor premergatorie au sa se tiana catu se poate de neutralitate.

9. Ca se nu sufera partida din stang'a in propunerile ei prin absentarea membrilor candu du-reaza adunarea comitatense mai multu tempu reesindu ceealita partida din comitatul Turdei cu principiile ei prin majoritate, este de dorit ca se asistezie pana la finea adunarilor comitatense membri partidei din stang'a.

Pentru dea corespunde cierintelor si dorintelor acestora patriotice, si luandu in considerare si aceea, ca sa nu se ingreuevie prea multu unu partisanu din tienutulu Turdei prin o petrecere mai indelungata la siedintele comitatense, si exprima partid'a sperantia, ca voru lasa parte partisani partidei cu locuinta in Turda precum si membri comitetului centralu pana la finea adunarilor comitatense, ceace se poate din partea loru fara de a aduce jertfe mari, si ca voru inlesni din resuperti comorarea partisaniilor din tienutulu Turdei.

Catra stenografii romani!

Importanta congresului bisericescu nationale romana conchiamatu pre 16/28 Sept. a. c. la Sabiu aduce cu sine, ca desbaterile si conclusele lui sa se pastredie catu se poate de fideli posteritatei.

Subscrisulu provoca dara prin acesta pre toti tinerii romani, cari cunoscu arta stenografie si suntu in stare a stenografa in adunari publice, — se binevoiesea a se insinua la mine catu mai ingraba — adaogandu conditiunile sub cari aru voi si aru putut se jertfesca 2-3 septamani pentru folosulu natiunei si bisericei nostre.

Sabiu in 28 Augustu (9 Septembre) 1868.

Dr. Demetru Racuciu
advocatu. *)

Nr. 15,889—1868.

Publicare de concursu.

Dupa care se scrie prin acesta concursu pentru ocuparea celoru siiese posturi de profesori ordinari devenite vacante la Gimnasiul reg. de statu din Sabiu, si anume: pentu studiile "philologica clasica", "geografie", istoria generala, istoria naturale si scientiele naturale, cu propunere schimbata in limba magiara si germana, — pre langa unu salariu anuale de 945 fl. si prospectulu la unu adausu de cate 105 fl. d'aplicare unu servitu de 10 ani.

Sel provoca prin acesta voitorii de a concurge, — ca sa tramita celu multu spuma in 25 Septembre a. c. cererile loru concursuale adresande catra Guvernului reg. transilvanu, alaturandu langa ele, testimoniu baptismale, celu despre absolvierea studiilor si depunerea esamenului de profesura din specialitatea respectiva, — si despre aplicarea loru avuta pana acum, — documentandu-se totu deodata si aceea, cumca au desteritate recernta in limba magiara, germana si traducuva in cea romana, — in casu candu au vre-o aplicione pre ncalea chefilorloru concurrenti, iera la din contra deadreptul directiunei gimnasiului reg. de statu din Sabiu.

Din siedintia Guvernului reg. alu marelui principatu Transilvan'a tinuta in 28 Augustu 1868 la Clusiu.

18—2 Concursu.

Pentru stipendie preliminate pre an. scol. 1868/9, din partea adunarei gen a Asoc. tranne, tinuta la Gherla in 25 si 26 Augustu c. n. a. c. se publica prin acesta concursu, cu terminulu pana in 1 Octobre cal. nou a. c. si anume:

*) Rogu si pre celealte jurnale patriotice pentru primirea in colonialeloru a acestei provocatiuni.

1) Pentru 2 stipendie de cate 100 fl. v. a. destinate pentru ascultatori de drepturi la Universitate ori Academii afara de patria;

2) pentru unu stipendiu de 80 fl. v. a. pentru unu ascultatoriu de drepturi la breve q Academii in patria;

3) pentru 2 stipendii de cate 300 fl. v. a. pentru ascultatorii de filosofia si profesori de gimnasie.

4) pentru unu stipendiu de 330 fl. v. a. destinat pentru unu tineru roman, carele se va consacra studiului agronomic spre a fi apoi aplecatu ca profesoru de preparandia.

Si in urma,

5) pentru 2 stipendii, de cate 50 fl. v. a. destinate pentru gimnasiisti.

Aspiratorii la susu-numitele stipendii, voru avea pana la terminulu mai susu indigitatu, a-si trame la Comit. Asoc. concursele loru proiecte: a) cu atestatu de botezu, b) cu testimoniele scolare despre progresul in studii, si in urma; c) cu testimonii demne de credinta despre lipsirea mijlocelor necesarie la continuarea studiilor *)

Dela Comitetul Asoc. tranne romane.

Sabiu in 8 Septembre c. n. 1868.

19—2

Concursu

Pentru unu ajutoriu de 50 fl. v. a. preliminatu din partea adunarei gen. a Asoc. tranne tinute la Ghert'a in 25 si 26 Augustu c. n. a. c. pentru unu sodal, carele voiesce a se face maestru, se publica prin acesta concursu, cu terminulu pana in 1 Octobre cal. nou a. c.

Concurrentii la acestu ajutoriu, pana la terminulu mai susu indigitatu, au de a-si asterne la Comit. Asoc. concursele loru, proiecte: a) cu carte de botezu, b) cu Testimonii despre inveterarea resp. meseriei, din care sa se cunoscă inveteratul, deca concurrentele aru fi in stare a-si purta de sine meseria sea, prin urmare, a se face maestru, c) in urma adeverintia despre purtarea morala. *)

Dela Comitetul Asoc. tranne.

Sabiu 8 Septembre c. n. 1868.

19—2

Concursu

Pentru doua ajutorii de cate 25 fl. v. a. preliminatu din partea adunarei gen. a Asoc. tranne tinute la Gherl'a in 25, 26, Augustu c. n. a. c. pentru doi invetiaci de meseria, se publica prin acesta Concursu, cu terminulu pana in 1-a Octobre cal. nou a. c.

Respectivii competitori au de a-si asterne la Comit. Asoc. Concusele loru, proiecte: a) cu testimoniu de botezu, b) cu testimonii demne de credinta despre purtarea loru, cum si despre dili-genta si desteritatea, dovedite in specialitatea de meseria, spre acarei invetiere sau conservatua. *)

Dela Comitetul Asoc. tranne.

Sabiu in 8 Sept. c. n. 1868.

19—1

Concursu

La scola capitale normale gr. or. dela biserică vechia din Satulungu a devenit u vacante uno postu invetatorescu cu salariu anuale de 180 fl. v. a. c. la subscrisulu: alesatele loru ca suntu romani de legea gr. or. testimonile loru scolare ca au absolvatu gimnasiul micu si cursul teologicu seu pedagogicu si documente autentice despre purtarea loru morale si politica.

Doritorii de a ocupá numitulu postu, sa-si trimita timbrate si francate pana in 20 Septembre.

st. v. a. c. la subscrisulu: alesatele loru ca suntu romani de legea gr. or. testimonile loru scolare ca au absolvatu gimnasiul micu si cursul teologicu seu pedagogicu si documente autentice despre purtarea loru morale si politica.

Braioiu 30. Augustu 1868.

Iosif Baracu

Protopopu si Inspectore districtualu de scole alu Brasovului.

*) Cele-lalte diuari romane, inca suntu rugate a reproduce in coloanele sele acestu concursu.

Burs'a de Vienn'a.

Din 31 Augustu (12 Sept.) 1868.

Metalicele 5% 57 75 Act. de creditu 209 30
Imprumut nat. 5% 61 90 Argintulu 113
Actiile de banca 717 Galbinulu 5 48 5/10